

ÕIGUSKANTSLER

Address Teie 6.01.2010 nr
Õiguskantsler 3.02.2010 nr 6-1/100183/1000674

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Härra

Pöördusite minu poole 08.01.2010 laekunud avaldusega, milles tõstatate küsimuse vangistusseaduse § 44 põhiseaduspärasusest.

Tutvunud Teie avalduse ja muu asjaomase materjaliga, leian, et vangistusseaduse § 44 ei ole Teie osutatud osas põhiseadusega vastuolus.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Viitate oma avalduses, et Teie põhiseaduse (edaspidi ka PS) §-st 3 tulenevat õigust rikutakse vangistusseaduse (edaspidi ka VangS) § 44 lõikes 1 sätestatuga, mille tõttu tehakse lisaks töötasule ka muudest kinnipeetava isikuarvele laekuvatest summadest VangS § 44 lõikes 2 ette nähtud mahaarvamised. Leiate, et "muude summadena" VangS § 44 lõike 1 tähenduses on käsitletavad ka teistelt isikutelt laekuvad rahasummad, kuid nende näol on tegemist võõra rahaga. Teile on arusaamatu, mis õigusega tehakse kolmandatele isikutele kuuluvatelt summadelt VangS § 44 lõikes 2 sätestatud mahaarvamisi. Toetate oma arvamust väitega, et VangS § 44 asub vangistusseaduse 2. peatüki 4. jaos, mis käsitleb haridust ja tööd vanglas, ning on vastavalt ka pealkirjastatud. Leiate, et sellest tuleneb, et vangla ei või võtta kolmandatele isikutele kuuluvatelt rahasummadelt protsente (ilmselt mõtlete VangS § 44 lõikes 2 toodud mahaarvamisi, mis on väljendatud protsentidena).

2. Ka leiate, et vangla nõuab õigustamatult kinni peetavatelt isikutelt isiklike elektriseadmete, millega soojendatakse vett, kasutamise kulude hüvitamist ja et keeva vett peaks vangla tarnima kinnipeetavale tasuta. Vastasel juhul on tegemist piinamisega võrdsustatava tegevusega. Viitate ka Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusel REC(2006)2 kinnitatud "Euroopa vanglareeglistikule" (edaspidi ka Vanglareeglistik) ning peate seda dokumenti vahetult kohaldatavaks õigusaktiks, mis omab Teie arvates suuremat juriidilist jõudu kui vangistusseadus. Osutate Vanglareeglistiku punktile (Te pole seda küll viidanud, ent ilmselt on selleks punktiks Vanglareeglistiku punkt 26.11), mille kohaselt tuleb võimaldada kinnipeetavatel kulutada osa oma teenistusest lubatud kaubaartiklitele enda vajadusteks. Teie hinnangul on eeltoodud Vanglareeglistiku säte aluseks, millele peab rajanema täitevvõim ning millega kooskõlas peavad olema ka siseriiklikud õigusaktid.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. VangS § 44 lõikes 2 märgitud vabanemisefondi peate oma avalduses omavoliks ja seadusetuseks. Põhjendate seda sellega, et kinnipeetav peab vabanemisefondi koguma 13 050.- krooni aga kui kinnipeetaval vabanemisefondi ei ole raha kogutud, siis riik annab isikule vabanemisel vaid 400.- krooni. Palute minu seisukohta.

II Õiguskantsleri seisukoht

4. Mõistan Teie mõnevõrra laialivalguvat avaldust nii, et Te ei pea õigeks kinnipeetava isikuarvele laekuvatest summadest vabanemistoetuse kinnipidamist, samuti vastustate seda, et mahaarvamisi tehakse kõigist isikuarvele laekuvatelt summadest (nt ka kolmandatelt isikutelt vanglasisesele isikuarvele saadetud summadest). Ka leiata Te, et kinnipeetavatelt ei saa nõuda isiklike elektriseadmete kasutamise kulude hüvitamist.

5. Selgitan sissejuhatavalt, et olen vanglasisesel isikuarvega seotud küsimusi kinnipeetavate palvel analüüsinud korduvalt ega ole leidnud vastuolusid VangS § 44 sätete ja põhiseaduse vahel. Ma ei välista, et neid võib mingis kontekstis tulevikus ilmned, kuid hetkel ma VangS § 44 põhiseaduspärasusega probleeme ei näe.

6. Samuti olen analüüsinud põhjalikult kinnipeetavate isiklike elektriseadmete kasutamist reguleerivaid õigusnorme ning pole leidnud, et põhiseadusega oleks vastuolus nõuda kinnipeetavatelt isiklike elektriseadmete kasutamise kulude hüvitamist.

1. VangS § 44 lõikes 2 sätestatud vabanemistoetuse kogumise põhiseaduspärasus

7. VangS § 44 lõike 2 kohaselt jäetakse kinnipeetava isikuarvel olevatest summadest 50 protsenti rahaliste nõuete täitmiseks, 20 protsenti hoiustatakse vabanemistoetusena ja ülejäänud summad jäetakse kinnipeetavale vanglasiseseks kasutamiseks vangla sisekorraeskirjas sätestatud korras. Kui kinnipeetava vastu ei ole rahalisi nõudeid või neid on vähem kui 50 protsendi ulatuses, hoiustatakse ka need summad vabanemistoetusena. Vabanemistoetust hoiustatakse VangS § 44 lõike 3 kohaselt kuni kolmekordse Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära täitumiseni.

8. VangS § 44 lõige 1 sätestab vaid, et kinnipeetaval on vanglas isikuarve ja et kõikvõimalikud kinnipeetavale laekuvad summad kantakse sellele isikuarvele. Selle sätte mõte on ennekõike vältida sularaha käivet vanglas. Minu hinnangul ei kujuta VangS § 44 lõige 1 endast iseenesest mingit kaalukat põhiõiguste piirangut. Peasjalikult kujutab endast piirangut VangS § 44 lõikes 2 toodu, mille alusel võetakse kõigilt isikuarvele laekunud summadelt maha VangS § 44 lõikes 2 sätestatud summad (sh vabanemistoetus). Seepärast analüüsin vabanemistoetuse kinnipidamise kontekstis mitte VangS § 44 lõiget 1 vaid lõiget 2, kuna minu hinnangul tulenevad Teie avalduses esile tõstetud küsimused vabanemistoetuse osas nimelt sellest sättest.

9. VangS § 44 lõikega 2 piiratakse isiku ühte põhiõigust, nimelt PS § 32 lõikes 2 sätestatud õigust omandit vabalt vallata, käsutada ja kasutada. Alljärgnevalt analüüsin kõnealuse piirangu õiguspärasust.

10. Põhiõiguste piiramine on lubatav, kui see on formaalselt ja materiaalselt õiguspärane. Põhiõiguste piiramise formaalne põhiseaduspärasus eeldab esiteks põhiseaduses sätestatud pädevuse, vormi- ja menetlusnõuete järgimist, teiseks PS § 13 lõikest 2 tuleneva õigusselguse

tagamist ning kolmandaks PS § 3 lõike 1 lausest 1 tulenevast parlamendireservatsioonist kinnipidamist.

11. PS § 32 lg 2 lause 2 kohaselt tuleb kitsendused omandi valdamisele, kasutamisele ja käsutamisele sätestada seadusega. See tähendab, et neid kitsendusi ei tohi kehtestada seadusest alamal seisva aktiga – näiteks kohaliku omavalitsuse või Vabariigi Valitsuse määrusega¹. Antud juhul on piirang kinnipeetava omandiõigusele seatud seadusega (vangistuseseadusega). Põhiõiguse piirang on kehtestatud Riigikogu poolt menetluskorda järgides seadusega ja seetõttu vastab ülalnimetatud formaalse põhiseaduspärasuse tingimustele. Viimasest tulenevalt keskendun järgnevalt üksnes piirangu materiaalse õiguspärasuse kontrollile.

12. Riive materiaalse õiguspärasuse eeldused on riive legitiimne eesmärk ning PS § 11 lausest 2 tuleneva proportsionaalsuse põhimõtte järgimine.

13. VangS § 44 lõikes 2 nähakse ette mahaarvamisi isiku vanglasiseselt isikuarvelt muuhulgas ka vabanemistoetusena hoiustamiseks.

14. Vabanemistoetuse kogumise puhul on eesmärgiks soodustada kinnipeetava resotsialiseerimist ja toetada kinnipeetava võimalikult „valutut” sulandumist ühiskonda peale karistusaja lõppemist. Elementaarsete rahaliste vahendite olemasolu soodustab vanglast vabanenud isikul õiguskuuleka elu alustamist. Vabanemistoetuse kogumine aitab kaasa vangistuse eesmärkide saavutamisele (eelkõige kinnipeetava suunamisele õiguskuulekale teele). PS § 32 lg 2 lause 2 ei sätesta loetelu eesmärkidest, mille saavutamiseks võib omandiõigust riivata (tegemist on nn lihtsa seadusreservatsiooniga). Seetõttu võib omandiõiguse kitsendusi kehtestada igal põhjusel, mis ei ole põhiseadusega otseselt keelatud. Põhiseadus ei keela omandiõiguse riivet kinnipeetava resotsialiseerimise soodustamise nimel ja seega on VangS § 44 lõikes 2 sätestatud vabanemistoetuse hoiustamise eesmärk legitiimne.

15. Põhiõigusi piirav abinõu peab olema proportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes. Proportsionaalsuse põhimõtte tuleneb PS § 11 lausest 2, mille kohaselt õiguste ja vabaduste piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud.

16. Kokkuvõtvalt on proportsionaalsuse põhimõtet käsitletud Riigikohtu hiljutises otsuses järgnevalt: "Proportsionaalsuse põhimõtte tuleneb põhiseaduse § 11 teisest lausest, mille kohaselt õiguste ja vabaduste piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Proportsionaalsuse põhimõttele vastavust kontrollib kohus järjestikku kolmel astmel - kõigepealt abinõu sobivust, siis vajalikkust ja vajadusel ka proportsionaalsust kitsamas tähenduses ehk mõõdukust. Ilmselt ebasobiva abinõu korral ei ole vaja kontrollida abinõu vajalikkust ja mõõdukust. [...] Sobiv on abinõu, mis soodustab piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse seisukohalt on vaieldamatult ebaproportsionaalne abinõu, mis ühelgi juhul ei soodusta piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse nõude sisuks on kaitsta isikut avaliku võimu tarbetu sekkumise eest. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõiguse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt poolt piirangu eesmärgi tähtsust."² Seejuures kehtib põhimõtte: "[...] mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda mõjuvamad peavad olema riivet õigustavad põhjused."³

¹P. Roosma. Kommentaarid §-le 32. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2008, § 32, kumm 5.2.

² RKÜKo 03.01.2008, 3-3-1-101-06, p 27.

³ RKPJKo 05.03.2001, nr 3-4-1-2-01, p 17.

(a) Sobivus

17. Nagu eelpool öeldud on sobiv abinõu, mis soodustab eesmärgi saavutamist. Antud kontekstis tuleb abinõu sobivuse kaalumisel hinnata, kas vabanemistoetuse kogumine aitab kaasa vangistuse eesmärkide saavutamisele – isiku sujuvale resotsialiseerimisele.

18. Vanglast vabaneva isiku jaoks on vaieldamatult vajalik ühiskonna toetus n-ö tavaellu astumisel. Lisaks sootsiumi toetusele vajab kinnipeetav aga ka elementaarseid rahalisi vahendeid. Vahetult vanglast vabanemise järel võib olla isikul raskusi legaalsete elatusallikate hankimisega ning seetõttu on vabanemistoetus oluliseks meetmeks, mis pärsib vahetult pärast vanglast vabanemist isiku poolt uue süüteo toimepanemist pelgalt seetõttu, et tal puuduvad vahendid toidu, peavarju jms vajaliku hankimiseks. Seega olen arvamusel, et vabanemistoetuse olemasolu soodustab kinnipeetava naasmist tavaühiskonda.

(b) Vajalikkus

19. Seadusandja poolt valitud vahendi vajalikkuse hindamisel tuleb võrrelda seda teiste vahendite efektiivsusega eesmärgi saavutamisel. Arvestada tuleb ka seda, kuivõrd koormavad erinevad abinõud kolmandaid isikuid, samuti erinevusi riigi kulutustes. Nagu eelnevalt mitmel korral mainitud, on eesmärgiks peajasjalikult kinnipeetava resotsialiseerimise toetamine.

20. Kinnipeetava resotsialiseerimise vahenditeks on lisaks vabanemistoetusele ka erinevad sotsiaalprogrammid, hariduse pakkumine ning teised kinnipeetava ettevalmistamise viisid liitumaks ühiskonnaga. Kuid kindlasti ei piisa vaid kinnipeetava psüühilisest ettevalmistamisest vabanemiseks, vaid oluline on tagada ka reaalsed vahendid elu alustamiseks väljaspool vanglat. Vabanemistoetuse hoiustamisele on seatud piir (kolmekordne Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära täitumine), millega välditakse liigset kinnipeetava koormamist vangistuse vältel. Seega leian, et vabanemistoetuse kogumine kinnipeetavatelt on vajalik.

(c) Mõõdukus

21. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda mõjuvamad peavad olema õigustavad põhjused.

22. Kinnipeetava omandiõiguse piiramine vabanemistoetuse hoiustamisega on oma iseloomult suhteliselt väikese ulatusega ning väheintensiivne. Kinnipeetava õigust oma rahalisi vahendeid vabalt vallata, kasutada ja käsutada piiratakse vaid vangistuse ajaks – hoiustatud vabanemistoetus makstakse välja kinnipeetava vabastamisel (VangS § 75 lõige 4). Samuti on vabanemistoetuse hoiustamisele seatud ülemmäär (VangS § 44 lõige 3). Arvesse peab võtma ka seda, et kinnipeetavale tagatakse vangistuse ajal esmavajalikud teenused (nt majutus ja toitlustus) tasuta. Seega on kinnipeetava olmekulud vangistuses olulisemalt väiksemad, kui vabaduses viibivatel isikutel, mistõttu ei halvenda vabanemistoetus hoiustamine kinnipeetava olukorda vangistuse vältel vastuvõetamatul määral.

23. Samas on kinnipeetava resotsialiseerimine, millele vabanemistoetuse hoiustamine kaasa aitab, üks vangistuse põhiseaduslikest õigustustest. Olen seisukohal, et vabanemistoetuse kogumise eesmärgi tähtsus õigustab sellega kaasneva omandiõiguse riive ulatust ja intensiivsust. Seega on vabanemistoetuse hoiustamine mõõdukas abinõu.

24. Seega olen kokkuvõttes seisukohal, et VangS § 44 lõikes 2 sätestatud vabanemistoetuseks summade kinnipidamine on põhiseadusega kooskõlas.

25. Märgin veel, et minu hinnangul ei ole vahetut seost VangS § 44 lõikes 3 sätestatud vabanemistoetuse maksimummäära ja VangS § 75 lõikes 4 sätestatud ühekordse toetuse suuruse vahel ja kehtivast õigusest ei tulene, et ühekordne toetus peaks olema sama suur, kui seda on maksimaalne vabanemistoetuse määr. Kinnipeetava taasühiskonnastamine ei ole ainult riigi teha ja ka kinnipeetaval endal on selles oluline panus. Seepärast on põhjendatud, et vabanemisejärgse õiguskuuleka elu alustamise eelduste eest hoolitseb ennekõike kinnipeetav ise, kelle osas tuleb eeldada, et isik soovib teha oma eksimustest õigeid järeldusi ja jätkata elu õigusrikkumisi toime panemata. VangS § 75 lõikes 4 ette nähtud ühekordne toetus riigi poolt ei ole vabanemistoetus ega asenda kinnipeetava rahast moodustatud vabanemistoetust. See tagab ennekõike selle, et kinnipeetav saaks sõita oma elukohta.

26. Mõõnan, et kahtlemata oleks meeldiv, kui VangS § 75 lõikes 4 ette nähtud ühekordne toetus oleks suurem ja ulatuks VangS § 44 lõikes 3 sätestatud summani, ent paraku ei ole Eesti Vabariigil vahendeid, et tagada kõigile kinnipeetavatele vabanemisel riigi poolt ühekordne toetus vähemalt kolmekordse Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära ulatuses.

2. Isiklikud elektriseadmed

27. Leiate, et on õigustamatu nõuda kinnipeetavalt isiklike elektriseadmete kasutamise kulude hüvitamist ja et veesoojendusseadmete kasutamine peaks olema kinnipeetavale tasuta.

28. Mina selle väitega ei nõustu. Oluline on isiklike elektriseadmete kasutamise kulude osas rõhutada asjaolu, et tulenevalt VangS § 31 lõikest 1 on vangla kohustatud tagama kinni peetavale isikule võimaluse jälgida raadio- ja televisioonisaateid ning minu hinnangul peab see olema tagatud sõltumata VangS § 31 lõikes 2 nimetatud vaba aja veetmise vahendite olemasolust ja nende kasutamise lubamisest. Seega kannavad VangS § 31 lõikes 2 sätestatud vaba aja veetmise vahendid kinni peetava isiku jaoks eeskätt meelelahutuslikku eesmärki.

29. Samamoodi tagab vangla tulenevalt VangS §-dest 47 ja 50 kinni peetavale isikule piisava toitlustamise ning võimaluse hoolitseda hügieeni eest. Seepärast ei ole ka kinni peetavate isikute poolt laialdaselt kasutatavate suure võimsusega veekeeduseadmete näol tegemist esemetega, millela kinni peetava isiku inimväärikas elu vanglas oleks võimatu või mõeldamatu.

30. Niisiis on kõigi VangS § 31 lõikes 2 sätestatud esemete näol tegemist põhimõtteliselt täiendava hüvega, mitte igapäevaeluks vältimatult vajalike esemetega, ilma millela elu vanglas ei oleks inimväärne ja mille riik peaks kinni peetavale isikule tagama igal juhul ja riigi kulul.

31. Kuna tegemist ei ole kuludega, mis seonduvad igapäevaseks inimvääraseks eluks vältimatult vajalike tegevuste eest tasutavate kuludega, on minu hinnangul seega lubatav, et neid ei kannaks mitte riik osana üldistest vanglakaristuse ja eelvangistuse täideviimisega seotud kuludest (nt kinni peetavate isikute toitlustamine, ruumide küte jne), vaid need tasub kinni peetav isik ise.

3. Küsimus vanglasisesele isikuarvele laekuvatest summadest

32. Leiate, et VangS § 44 paikneb vangistusseaduse peatükis, mis käsitleb kinnipeetava tööd ja haridust ning muuhulgas ka seetõttu on lubamatu, et VangS § 44 lõikes 2 sätestatud mahaarvamisi tehakse nn "võõrast rahast" mis ei ole kinnipeetava poolt vanglas tehtava tööga teenitud.

33. Mõõnan, et sätte asukoht õigusakti ühes või teises peatükis võib vahel õigusliku analüüsi osas anda väärtuslikku teavet nt seadusandja tahte selgitamisel. Samas ei ole põhjust normi paiknemist ka üle tähtsustada. Käesoleval juhul ei tähenda VangS § 44 paiknemine vangistusseaduse 2. peatüki 4. jaos seda, et selles jaos oleks keelatud reguleerida muid küsimusi kui kitsalt kinnipeetava haridust ja tööd puudutavaid küsimusi. Lisaks on isikuarvel kinnipeetava tööga küllaltki vahetu puutumus.

34. Minu hinnangul on VangS § 44 lõikest 1 väga selgelt näha seadusandja tahe korraldada kinnipeetava rahalisi suhteid vanglas nii, et kõik kinnipeetava isikuarvele laekuvad summad kantakse vanglasisesele isikuarvele ja neist tehakse VangS § 44 lõikes 2 toodud mahaarvamised. Sätte paiknemine tööd ja haridust käsitlevas jaos ei muuda sätet põhiseadusega vastuolus olevaks, samuti pole välistatud, et selles jaos ei võiks reguleerida kinnipeetava isikuarvele laekuvate summade, mis ei kujuta endast kinnipeetava töötasu, saatust.

35. Õige ei ole ka Teie arusaam, et Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitusena nr REC(2006)2 kinnitatud "Euroopa vanglareeglistik" (edaspidi ka vanglareeglistik) on õigusakt, millega peab kogu riigisisene õigus kooskõlas olema. Ka Riigikohus on sedastanud, et vanglareeglistik on soovitusliku iseloomuga dokument, mis ei ole õiguslikult siduv. Lisaks ei näe ma vastuolu VangS § 44 ja vanglareeglistiku punkti 26.11 vahel.

36. Vanglareeglistiku punkti 26.11 kohaselt tuleb kinnipeetavatel võimaldada kulutada osa oma teenistusest lubatud kaubaartiklitele enda vajadusteks ning anda osa oma teenistusest oma perekondadele. VangS § 44 lõike 2 kohaselt jääb kinnipeetavale talle laekuvatest summadest igal juhul vähemalt 30%, mida ta võib vanglasiseselt oma äranägemist mööda ja õigusaktides sätestatud korras kulutada nt vangla kauplusest lubatud kaubaartiklite soetamisele. Seega võimaldab VangS § 44 lõige 2 osa kinnipeetava rahast jätta tema enda tarbeks.

37. Ma ei pea Eesti õiguskorraga ja majandussüsteemiga kooskõlas olevaks ka isikuarvele laekuva raha liigitamist "omaks" (st kinnipeetava poolt vanglas tööga teenitud rahaks) ja "võõraks" ehk väljastpoolt vanglat kolmandate isikute poolt saadetud summadeks. Raha on käibevahend, mis vahetab tihti omanikku ja mille osas pole käibe huvides võimalik hiljem öelda, et ehkki raha on teisele isikule üle antud, siis jääb see ikkagi raha üle andnud isiku omandiks (nagu see näiteks vallasasjadega võimalik on). Raha osas tuleb minu hinnangul ladusa käibe huvides eeldada, et kui raha on isikule üle antud (kas nt füüsiliselt rahatähtedena, kantud isiku pangaarvele või ka vanglasisesele isikuarvele), tuleb juhinduda sellest, et üleandmisega on raha saanud selle isiku omaks, kelle kätte või arvele see laekus. Nii tuleb ka kinnipeetava isikuarve osas tõdeda, et kui keegi sinna raha kannab, muutub see isikuarvele laekumisega kinnipeetava rahaks, kuna kuidagi pole võimalik vahet teha, milline osa raha on n-ö "oma" ja milline "võõras".

38. See mõistagi ei tähenda, et kui raha on kinnipeetava arvele sattunud ekslikult või kinnipeetav on kohustunud selle hiljem tagasi maksma (saanud raha laenuna), pole raha edastanud isikul nõudeõigust kinnipeetava vastu. Nõudeõigus on õigus saada hiljem kinni peetavalt isikult rahasumma tagasi, ent üle antud ja isikuarvele saanud raha on ikkagi kinnipeetava omandisse läinud.

39. Vahetegemine vanglasisesel isikuarvel kinnipeetava enda teenitud raha, millelt Teie hinnangul võiks mahaarvamisi teha, ja muude isikute edastatud summade vahel (millelt siis Teie avalduse kohaselt mahaarvamisi teha ei tohiks) oleks praktiliselt vanglateenistusele tohutu halduskoormus. Pealegi võivad kinnipeetavale saabuda rahasummad väga erinevatest allikatest (nt mingi vara eest saadavad dividendid, töötasu, laenu tagastus jne). Kui mahaarvamisi tehtaks vaid kinnipeetava tööga teenitud summadest, tekitaks see kinnipeetavatel kiusatuse hiilida kõrvale kohustusest täita nende vastu esitatud nõudeid, mis oleks jällegi ebaõiglane nende isikute suhtes, kelle nõudeid kinnipeetav täitma peab (nt kuriteoga kahju kannatanud isik) ning kahjustaks vabanemistoetuse kogumise eesmärki.

40. Kokkuvõttes tõden, et minu hinnangul ei ole ilmselgelt põhiseaduse vastane lahendus, kus kinnipeetava isikuarvele laekuvatest kõigist summadest peetakse kinni VangS § 44 lõikes 2 sätestatud summad. Raha puhul tuleb lähtuda eeldusest, et isikule üle antud raha on tema omandisse läinud ja seda tuleb käidelda tema varana. Kõikvõimalikud muud arvestussüsteemid tekitaks tohutu halduskoormuse ja kulu ning ei aitaks lõppastmes kaasa teiste isikute põhiõiguste kaitsmisele.

41. Märgin veel, et Eesti õiguskord ei tunnista üldjuhul nn populaarkaebuste esitamise võimalust. See tähendab, et võimalus ühe või teise õiguse eest seista on isikutel, kellele see õigus kuulub. Nii saab võõrast ebaseaduslikust valdusest oma vallasasja välja nõuda vaid selle omanik või valdaja. Seda ei saa nõuda iga isik, kes leiab, et selline olukord ei ole abstraktselt kehtiva õigusega kooskõlas. Tulles tagasi Teie avalduse ja selles sisalduva mõttekäigu juurde, tuleb tõdeda, et kui Te olete seisukohal, et kellegi poolt näiteks Teie vanglasisesele isikuarvele kantud rahasumma polegi Teie omaks saanud, siis ei saaks Te ka selle Teie arvates ebaõige kasutamise (nt sellelt mahaarvamiste tegemise) osas mingeid nõudeid esitada, kuna tegemist pole Teie varaga. Samuti ei saaks Te kasutada Teile mittekuuluvat vara.

III Kokkuvõte

42. Tõden kokkuvõtteks, et vangistusseaduse § 44 ei ole Teie osutatud osas põhiseadusega vastuolus.

Lõpetan teie avalduse menetluse. Loodan, et eeltoodud seletused on Teile abiks.

Lugupidamisega

Indrek Teder

Indrek-Ivar Määrits 693 8406

E-post: indrek-ivar.maarits@oiguskantsler.ee